

БІДНОВ Василь Олексійович (псевд.: В. Широчанський, В. Степовий, В. Поперешній; 02(14). 01. 1874, м. Широке Херсон. пов., нині смт Дніпроп. обл. — 01. 04. 1935, Варшава) — історик Церкви, краєзнавець, архівознавець, бібліограф. Чоловік **Л. Біднової**. З родини замож. селян. Закін. Херсон. духовне училище (1889), Одес. духовну семінарію (1896). В Одесі познайомився з М. Комаровим та Є. Чикаленком. 1902 закін. Київ. духовну академію, де брав активну участь у діяльності т. зв. «Семінарської громади», познайомився з О. Кониським; став дописувачем «Записок НТШ». 1902–03 — викладач історії в Астрахан. духов. семінарії. Від 1903 жив і працював у Катеринославі (нині Дніпропетровськ). Був пом. інспектора і викл. (від 1905) у Катеринослав. духов. семінарії. Працював у Катеринослав. ученій архів. комісії (1906–09 — секр.), редагував «Летопись Екатеринославской ученой архивной комиссии», де було опубліковано бл. 30 його праць. Б. розшукував, упорядковував, описував та досліджував старі архівні збірки. У Катеринославі Б. «знайшов себе» як дослідник регіональної та мікроісторії. Особливе місце в творчості Б. посіла історія запороз. козацтва, переважно біогр. нариси про П. Калнишевського, Л. Глобу, В. Сокальського, Ф. Фомича, Г. Каплуна, Я. та І. Шиянів; опублікував катеринослав. комплекс документів Січового архіву та численні матеріали з історії Церкви. Б. всебічно висвітлив внутр. життя запороз. козацтва остан. десятиліть його існування, показав розвиток земел. власності, промислів, торгівлі; подав ґрунтов. матеріал про освіту, культуру і церк. організацію на Січі та після її зруйнування. Б. належать фундам. описи історії Катеринослав. духов. семінарії, Самар. Пустинно-Микол. монастиря, Катеринослав. єпархії та її церк. діячів. Найґрунтовнішою працею Б. є монографія

«Православная церковь в Польше и Литве (по Volumina legum)» (Екатеринослав, 1908), де з'ясовувалося правове становище Православ. Церкви у 14–18 ст. За неї 1909 Б. отримав ступінь магістра богослов'я. 1911 Б. організував Катеринослав. єпархіал. церк.-археол. комітет. Був актив. чл. «Просвіти». Від 1909 разом із дружиною належав до ТУП, потім УПСФ. Був дійс. чл. церк.-істор. й археол. товариства при Київ. духов. академії, почес. чл. Музею ім. О. Поля у Катеринославі, чл. УНТ, Полтав. церк. істор.-археол. комітету. Від 1910 разом із Д. Дорошенком почав видавати тижневик «Дніпрові хвилі». Від 1917 редагував часоп. «Степ», «Вісник товариства «Просвіта»», укр. відділ г. «Наше життя», очолював пед. товариство, керував укр. пед. курсами при Катеринослав. повіт. земстві, читав лекції з історії України на курсах українознавства в Катеринославі, Олександрівську (нині Запоріжжя), Бердянську та ін. містах. 1917–18 — чл. ЦР. Від 1918 — екстраординар. проф. Укр. університету в Кам'янці-Подільському, 1919 — декан богослов. ф-ту. Очолив комісію з перекладу Біблії українською мовою (підготовлений переклад «Діяння Апостолів»). Б. обирають головою Укр. пед. товариства, Кирило-Мефодіївського братства і поділ. філії Укр. нац. союзу та Кам'янецької громади УПСФ. Згодом Б. арештували більшовики. Наприкінці того ж року, перед остаточ. захопленням Кам'янця більшовиками, із сином Арсеном залишив місто. 1921 Б. став одним із засн. та ректором першого еміграц. Укр. нар. університету в Ланцуті (польс. таборі для інтернованих). Разом з О. Білоном видавав «Релігійно-науковий вісник». 1921–22 викладав історію Церкви у Кременец. духов. семінарії, редагував двотижневик «Православна Волинь». 1922–28 — проф. історії Укр. церкви УВУ в Празі, водночас — проф. Укр. госп. академії у Подєбрадах, згодом — проф. Укр. пед. інституту в Празі. Ініціатор заснування 1923 в Празі Укр. істор.-філол. товариства (1923–29 — його секр.). За його підтримки студенти-українці заснували Товариство укр. культури. Був одним із фундаторів Музею визв. боротьби України. Учасник Укр. наук. з'їздів 1926 і 1932.

Підтримував зв'язок з Україною, доки там не заарештували й засудили 1929 (участь у діяльності т. зв. СВУ) його дружину; з Д. Яворницьким листувався до 1932. Від 1928 — проф. богослов. факультету Варшав. університету. В цей період друкувався у часоп. «Elriv», підготував статті про реліг. діячів Макарія (Булгакова), К. Харламповича, Василя (Богдашевського), А. Зерникова. Біографічні та історіографічні праці Б. позначені документалізмом і фактологічністю, в окремих випадках — мемуарністю. Серед історіограф. студій Б. — нариси про М. Грушевського, А. Скальковського, Д.

Яворницького, А. Кащенко, С. Голубєва, М. Петрова, В. Антоновича, О. Лазаревського, Д. Щербаківського та ін. Б. належить 1-й україномов. заг. бібліогр. огляд укр. історіографії, що витримав 2 вид. («Що читати з історії України», 1919, 1920). Кілька праць присвятив літ. та літературознав. діяльності С. Петлюри, М. Петрова, В. Перетца. Багато робіт залишилися неопубл. Посмертно вийшли друком дві праці Б.: про анафему І. Мазепи та біогр. нариси про К. Шейковського і О. Русова; а також лекції з історії Церкви, школи й освіти в Україні у курсі лекцій «Українська культура» (Подєбради, 1940; Мюнхен, 1988; К., 1993).

Основні праці

Последний кошевой Запорожья П. Ив. Калнышевский // Летопись Екатеринославской ученой архивной комиссии. Екатеринослав, 1904. Вып. 1; Материалы для истории церковного устройства на Запорожье // Там само. 1908. Вып. 4; До історії Задунайської Січі // Україна. 1914. Кн. 3; Список иерархов Екатеринославской епархии. Екатеринослав, 1915; Запорізький зимівник. Чк., 1918; Дніпрові пороги. Топографічні відомості. Катеринослав, 1919; Що читати по історії України. Кам'янець-Подільський, 1919; Катеринослав, 1920; Церковна справа в Україні. Тарнів, 1921; Забутий діяч (Пам'яті О. Кониського) // ЛНВ. 1925. № 7-8; Аполон Скальковський як історик Степової України // Наук. ювілей. зб. Укр. університету в Празі. Прага, 1925. Ч. 1; «Устное повествование запорожца Н. Л. Коржа» та його походження й значення. Прага, 1926; Січовий архімандрит Володимир Сокальський в народній пам'яті та освітленні історичних джерел // Зап. НТШ. Л., 1927. Т. 147; Дмитро Антонович // ЛНВ. 1927. № 11; Куліш і його переклад св. Письма. Прага, 1927; Перші два академічні роки Українського Державного

Університету в Кам'янці-Подільському // ЛНВ. 1928. № 11; Дзвони. Короткі історичні відомості. Варшава, 1931; Одна з спроб перекладу Біблії на українську мову // Книголюб. Прага, 1931. Кн. 1; Церковна анатема на гетьмана Івана Мазепу // Мазепа. Т. 2. Варшава, 1939.

Рекомендована література

1. Лотоцький О. Г. Сторінки минулого. Т. 1. Варшава, 1932;
2. Чикаленко-Келлер Г. С. Пам'яті В. О. Біднова // Тризуб. Париж, 1935. № 28-29;
3. Прокопович В. Пам'яті В. Біднова // Там само. 1935. № 30-31;
4. Дорошенко Д. Життя й громадська діяльність проф. В. О. Біднова // Пам'яті професора Василя Біднова: Засідання Укр. істор.-філол. товариства у Празі дня 30 квітня 1935 року. Прага, 1936;
5. Бурко Д. Василь Олексійович Біднов // Протопресвітер Бурко Д. Українська православна церква – вічне джерело життя. Савдн Бавдн Брук, 1988;
6. Мицик Ю. А. Яворницький Д. І. і Біднов В. О. // Великий подвижник. Дн., 1991;
7. Ульяновський В. І. В. О. Біднов // УІЖ. 1992. № 10/11;
8. Абросимова С. Людина духу та вищих, небуденних вимог // Монастир. о-в. 1994. № 2;
9. Ульяновський В. Історик Церкви Василь Біднов // Дніпроп. істор.-археогр. зб. Дн., 1997. Вип. 1;
10. Саламаха І. В. Громадсько-політична та наукова діяльність В. О. Біднова. З., 1998;
11. Ляхоцький В. Біднов Василь Олексійович // Укр. архівісти: Біобібліогр. довід. К., 1999. Вип. 1.

В. І. Ульяновський

Бібліографічний опис:

Біднов Василь Олексійович / В. І. Ульяновський // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-39864>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).